

Açık Hava Müzesi Hatay ve Bir Sınır İlçesi *Yayladağı*

Önder BOZKURT

Sınır Yönetimi, Dış İlişkiler
ve Proje Dairesi Başkanı
İller İdaresi Genel Müdürlüğü

Buram buram tarih kokan Anadolu coğrafyasının güzide şehirlerinden biri olan Hatay, tarihte çok farklı uygarlıkların yaşadığı, zengin bir kültürel mirasa sahip önemli bir ilimizdir. Dinler mozaiği olarak adlandırabileceğimiz Hatay; inanç merkezleri, doğal güzellikleri, zengin bir halk kültürü ve sayısız tarihi eserleri ile adeta bir açık hava müzesi konumundadır.

Türkiye'nin en güneyinde yer alan ve jeo-stratejik açıdan Suriye ile sınır komşusu olan Yayladağı ilçesi ise, hem tarih ve coğrafyasıyla hem de kültürel özellikleriyle Hatay'ın ilk kurulan ilçelerinden biridir.

Bu kısa yazının elverdiği ölçüde hem genel hatlarıyla Hatay ilinin sahip olduğu kültür ve turizm varlığından söz edilecek

hem de Hatay'a bağlı bir sınır ilçesi konumunda olan Yayladağı ilçesinin tarihi ve kültürel dokusu hakkında açıklamalarda bulunulacaktır.

DİNLER MOZAIĞI HATAY

Cami, kilise ve havranın bir arada olduğu, farklı dinden ve inançtan insanların hoşgörüsü iklimi içinde yaşadığı Hatay; bu özelliği sebebiyle inanç turizminin de önemli merkezlerinden biridir. Hristiyanların inancına göre, dünyanın ilk kilisesi olan Saint Pierre (Aziz Petrus) Kilisesi ile Saint Simon Stilit Manastırı ve Yayladağı Barlaam Manastırı Hatay'da bulunmaktadır. 1963 yılında St. Pierre Kilisesi dünyanın ilk mağara kilisesi olarak Papalık tarafından haç yeri olarak ilan edilmiştir (<http://www.hatay.gov.tr/st-pierre-kilisesi-icerik>)

Saint Pierre (Aziz Petrus) Kilisesi

1500'ü yıllarda Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim tarafından Mısır ve Suriye seferinde önemi daha çok fark edilen Yayladağı ilçesine o dönemde Anadolu'nun çeşitli yerlerinden Türk obaları yerleştirilmiştir.

Habib'un Neccar Camii

Hatay Arkeoloji Müzesi

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Hatay, Müslümanların da önemli inanç merkezlerinden biridir. Kuran-ı Kerim'in Yasin ve Kehf surelerinde, Hatay ili sınırları içinde yaşanan ve bugünkü Habib'un Neccar Camii'nin yapılmasına vesile olan olaydan ve Hz. Hızır ve Hz. Musa'nın bulunduğu yerden (halk arasında "Hızır Makamı" olarak adlandırılmaktadır) söz edilmektedir. Bu ibadet yerleri ve kutsal mekânlar, Hatay'a yapılacak bir ziyarette mutlaka görülmesi gereken yerler arasındadır.

DÜNYANIN İKİNCİ BÜYÜK MOZAİK MÜZESİ

Hatay'ın kurtuluş bayramı olan 23 Temmuz 1948 yılında ziyarete açılan Arkeoloji Müzesi sadece ülkemizin değil dünyanın sayılı mozaik

müzelerinden biridir. 2014 tarihinde Arkeoloji Müzesi yeni binasının açılması ile birlikte dünyanın ikinci büyük mozaik sergileme alanına sahip müzesi (<https://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/hatay-muzesi>) olmuştur.

Hatay'ın sahip olduğu tüm bu kültürel zenginlikleri sebebiyle, gazeteci-yazar Hıncal Uluç'un deyimini fazlasıyla hak ettiğini söylemek mümkündür. Hatay, dünyaya bir armağandır (<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/uluc/2018/10/18/hatay-bir-armagandir>).

com.tr/yazarlar/uluc/2018/10/18/hatay-bir-armagandir).

TÜRKİYE'NİN EN GÜNEY UCU YAYLADAĞI

Anadolu'nun güvenliğini sağlama noktasında adeta bir sınır bekçiliği vazifesini üstlenmiş durumda olan Yayladağı ilçesi, önce belde, ardından 1938 yılında ilçe hüviyetini kazanmıştır. Hatay'ın anavatana katıldığı 1939 yılı göz önüne alındığında, Yayladağı ilçesinin henüz Hatay bağımsız bir devlet iken ilçe hüviyetini kazandığı (Tekin, 1987: 79) görülmektedir.

1500'ü yıllarda Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim tarafından Mısır ve Suriye seferinde önemi daha çok fark edilen Yayladağı ilçesine o dönemde Anadolu'nun çeşitli yerle-

rinden Türk obaları yerleştirilmiştir. Bu sefer esnasında Yavuz'un ordularının bu ilçede konaklamış olması nedeniyle, ilçenin ismi bir dönem "ordu" olarak adlandırılmıştır. Evliya Çelebi, Seyahatnamesinde ilçeden Trablusgarp Şam'a bağlı "ordu" köyü olarak bahsetmektedir (www.yayladaği.gov.tr/).

İlçenin isminin "Ordu ili" ile karışmaması için 1952 yılında doğusundaki "Yaylatepe" den esinlenerek "Yayladaği" olarak değiştirilmiştir (Bilgin, 2006: 6).

KELDAĞ VE ÜZERİNDEKİ BARLAAM MANASTIRI

Yayladaği ilçesinin Batısında bulunan Keldağ üzerindeki Barlaam Manastırının ilk temellerinin, MS 4. yüzyılda St. Barlaam'ın buraya gelerek bir Hristiyan keşişler topluluğu oluşturması ile başladığı hatta bu bölgede milattan önce de tapınakların bulunduğu belirtilmektedir (http://www.hatay.bel.tr/hatay/gezi-rehberi/barlaam-manastiri/).

Keldağ

Barlaam Manastırı

Kasım Bey Camii ve Minaresi

de restore edildiği belirtilmektedir (Bilgin, 2006: 169).

KASIM BEY CAMİ

Yayladağın bir diğer önemli kültür varlığı da Kasım Bey Camisidir. İlk inşası hakkında kesin bir bilgi bulunmayan caminin (Şancı, 2006: 527) Selçuklular döneminde Savcılar Aşiret Reisi Kasım Bey tarafından yaptırıldığı ve Osmanlılar dönemin-

de restore edildiği belirtilmektedir (Bilgin, 2006: 169).

Yapılan çalışmalardan edindiğimiz bilgilere göre Kasım Bey Camisinin minaresi, yapıdan bağımsız olarak yükselen kare kaideli, sekizgen kısa gövdeli ve ahşap şemsiyeli şerefeye sahiptir. Minarenin bir önemli yanı da gövdesinde küçük bir kısmı kalan çini malzemenin, Hatay'da günümüze ulaşmış minareler içerisinde tek örnek olmasından kaynaklanmaktadır (Şancı, 2006: 529-530).

YAYLADAĞI ABA GÜREŞLERİ

Kadim Türk kültür ve geleneğinin ayrılmaz bir parçası olan güreş sporu, Yayladağı'nda "Aba Güreşi" adı altında sürdürülmekte ve ilçede yapılan kültür şenliklerinde düzenlenen müsabakalar yoğun bir rağbet görmektedir.

YAYLADAĞI'NIN ZENGİN BİTKİ ÖRTÜSÜ

Yayladağı sahip olduğu tarihi ve kültürel potansiyelinin yanı sıra zengin bir bitki örtüsü çeşitliliğine de sahiptir. İlçenin sahip olduğu iklim özellikleri, tütün, defne, zeytin ve çilek yetiştiriciliği başta olmak üzere, kekik, sumak ve lavanta (<http://www.milliyet.com.tr/yayladagi-lavanta-fidesi-dikimi>) gibi farklı türlerin de yetiştirilmesine imkân sağlamaktadır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada, özellikle Yayladağı ilçesinin kültürel dokusu hakkında yapmış olduğu değerli çalışmaları, fotoğraf ve bilgileri benimle paylaşan ve hayat boyu öğretmenim olan saygıdeğer babam emekli kütüphane memuru Bekir BOZKURT beyefendiye en kalbi şükranlarımı arz ederim.

KAYNAKÇA

- 1- Bilgin S. (2006), Hatay ili Yayladağı İlçesi'nin Sosyo-kültürel Yapısı, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 2- Şancı F. (2006), Hatay İlinde Türk Mimarisi I, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları.
- 3- Tekin M. (1987), Tarihte Hatay ve Hatay Devleti, Hatay: Antakya Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları.
- 4- <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/gezilecekler/ arkeoloji-muzesi149365>
- 5- www.hatay.gov.tr
- 6- <http://www.hatay.bel.tr/hatay/gezi-rehberi/barlaam-manastiri/>
- 7- http://eng.dogaka.gov.tr/Icerik/Dosya/www.dogaka.org.tr_Hatay_II_Turizm_Stratejisi
- 8- <http://www.antakya.bel.tr/icerik/29/12/habibi-neccar-camisi.aspx>
- 9- <http://www.yayladagi.gov.tr/tarih>
- 10- <https://www.yayladagi.bel.tr/tr/index.php?okod=52>
- 11- <http://www.milliyet.com.tr/yayladagi-lavanta-fidesi-dikimi>
- 12- <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/uluc/2018/10/18/hatay-dunyaya-bir-armagandir>